MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. ANTHONY ELLUL

Seduta tas-17 ta' Settembru, 2010

Citazzjoni Numru. 98/2009

Pawlu, Catherina mart Angelo Grima, Michelina xebba Michelangelo Ciantar, Loreta mart Alfred Azzopardi, Carmela mart Emmanuel Grima u Emmanuela mart Joseph Mercieca, Grace mart Pasquale Farrugia u Joseph lkoll ahwa Ciantar

Vs

Adrian Vella

Din hi kawza possessorja (*actio manutenionis*). L-ilment tal-atturi hu li l-konvenut ghamel xatba tal-hadid u sakkarha b'katnazz u ghalaq fethiet li kien hemm f'hitan tas-sejjieh li hemm bejn ir-raba' taghhom u t-triq. B'hekk *".... l-esponenti gew molestati ossija disturbati fil-pussess li huma ghandhom fuq l-istess triq u cioe' d-dritt ta' transitu, u dritt ta' passagg bir-rigel u b'kull mezz iehor."*. L-atturi ppremettew li x-xoghol li qeghdin jilmentaw minnu

sar f'Mejju 2009. Ghalhekk l-atturi qeghdin jitolbu lill-qorti sabiex:-

1. Tiddikjara li l-konvenut hu hati ta' molestja fil-konfront taghhom meta ghalaq it-triq li taghti ghar-raba' taghhom permezz ta' xatba u katnazz, kif ukoll il-bibien fil-hitan tal-ghalqa taghhom.
2. Tikkundanna lill-konvenut sabiex fi zmien qasir u perentorju jerga' jmantni lill-atturi fil-pussess li kienu jgawdu.
3. Tawtorizza lill-atturi sabiex inehhu x-xoghol li ghamel il-konvenut u li qieghed jostakola l-access liberu ghal gewwa l-ghalqa taghhom.

Il-konvenut wiegeb permezz ta' risposta guramentata li pprezenta fil-15 ta' Frar 2010 (fol. 42) u eccepixxa li:-

1. It-talbiet tal-atturi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.
2. Jekk l-atturi qeghda jaghmlu l-actio manutenionis, ghandhom l-oneru li jaghtu prova ta-elementi kollha mehtiega sabiex tikun tista' tirnexxi din il-kawza.

Fin-nota ta' sottomissjonijiet li pprezentaw fil-21 ta' Lulju 2010 (fol. 131)[1] l-atturi ddikjaraw li qeghdin jezercitaw l-*actio manutenionis*. L-Artikolu 534 tal-Kodici Civili jipprovdi :-

"Kull min, waqt li jinsab fil-pussess, ta' liema xorta jkun, ta' haga immobbli, jew ta' universalita' ta' hwejjeg mobbli, jigi mmolestat f'dak il-pussess, jista', fi zmien sena millmolestja, jitlob li jinzamm f'dak il- pussess, basta li ma jkunx ha b'idejh dak il-pussess minghand il-konvenut bi vjolenza jew bil-mohbi, jew ma jkunx kiseb minghandu dak il-pussess b'titolu prekarju".

Biex tirnexxi din l-azzjoni possessorja jehtieg li jirrikorru erbgha (4) elementi:-

[1] Ghalkemm tardiva l-qorti tat digriet li bih ippermettiet li n-nota tibqa' fl-atti u tat id-dritt lill-konvenut biex jaghmel nota ulterjuri, u li giet prezentata fil-31 ta' Awwissu 2010.

(a) L-azzjoni tkun tirrigwarda oggett immobbli jew universalita' ta' hwejjeg mobbli;
(b) L-attur jinsab fil-pussess ta' liema xorta jkun ta' haga;
(c) L-attur ikun gie molestat f'dak il-pussess;
(d) L-azzjoni tkun giet ezercitata fi zmien sena mill-molestja.

Il-konvenut xtara dar minghand certu Carmelo Spiteri li l-access ghaliha hu minn trejqa maghrufa bhala Dahla ta' Sant'Eliju, Ghajnsielem, Ghawdex. Ix-xatba oggett tal-kawza saret f'din it-trejqa. Ir-raba' tal-atturi tikkonfina ma' din id-dahla u ghalkemm il-faccata tikkonfina ma' Triq ta' Brighen, xorta jippretendu li ghandhom dritt li jghaddu minn Dahla ta' Sant'Eliju. L-attur Pawlu Ciantar qal li t-trejqa ***".... sa fejn naf jien dejjem kienet proprjeta tal-Gvern."*** (fol. 22). Fis-seduta tas-16 ta' Marzu 2010 l-attur Pawlu Ciantar xehed li (fol. 81):-

- Ghandu 65 sena.
- Sabiex jidhlu bl-ingenji fir-raba' jaghmlu uzu minn Dahla ta' Sant'Eliju.
- Ilu midhla tal-post minn meta kien ghadu tifel zghir.
- Fit-titolu ta' akkwist tal-konvenut m'hemmx inkluz id-Dahla ta' Sant'Eliju.
- Minn din it-treqja ma jistax jidhol *"..... ghaliex hemm xatba li qieghed nara fir-ritratt Dok. MX2. Qabilha kien hemm xatba izghar u qabilha kien hemm katina tal-hadid. Dan kollu sar kemm ilu dahal fix-xena Dr Adrian Vella."*.
- F'Mejju 2009 sar jaf li saret ix-xatba meta wiehed minn hutu mar fil-post u ma setax ighaddi mit-trejqa ghaliex kien hemm ix-xatba.
- Kien hemm zewg fethiet fil-hajt divizorju li jaqsam Dahla ta' Sant'Eliju mir-raba' tal-atturi u dawn gew imblukkati mill-konvenut.
- *"Nibqa' nsostni li ghandi dritt li nghaddi minn din it-trejqa, u dan in kwantu il-buznannu, in-nannu, missieri u jiena konna nghaddu minn hemm biex nidhlu fir-raba' taghna."*. Fin-nota ta' sottomissjonijiet l-atturi regghu

ddikjaraw li *"....mil-qedem din id-dahla hija proprjeta' pubblika ......"* (fol. 136)

L-awtur tal-konvenut kien Carmelo Spiteri li akkwista l-proprjeta permezz ta' kuntratt tal-15 ta' Jannar 1977 atti nutar Dr Joseph Spiteri (fol. 95). F'dan il-kuntratt jinghad li qieghed jixtri ***".... l-ghalqa imsejjha Ta' Sant Liju kontrada Mgarr ix-Xini, fil-limiti ta' Ghajnsielem, Ghawdex, tal-kejl ta' cirka ghaxar itmiem u hames kejliet (10T5k) u tmiss mit-tramuntana ma Triq ta' Sant Liju, nofsinhar ma' gid ta' Salvu Xuereb u ohrajn u lvant ma' gid tal-eredi tal-Arcipriet Paolo Ciantar, libra u franka, bid-drittijiet taghha."***. Il-konvenut xehed li xtara l-proprjeta f'April 2006 (fol. 113). Mill-atti ma tirrizultax l-estensjoni tal-proprjeta li l-konvenut xtara minghand Carmelo Spiteri. Il-konvenut lanqas ma spjega kif wahhal ix-xatba fejn tinsab u mhux f'post iehor. Il-qorti tifhem l-konvenut jippretendi li l-proprjeta tieghu tibda fil-post fejn twahhlet ix-xatba. L-atturi jsostnu li tant il-post fejn saret ix-xatba m'hijiex proprjeta tal-konvenut li fil-kuntratt ta' akkwist tal-awtur tieghu jinghad li min-naha ta' tramuntana l-art tikkonfina ma' Dahla ta' Sant'Eliju. Pero' l-ezercizzju li jrid isir f'kawza ta' din ix-xorta m'huwiex li jigi stabbilit proprjeta ta' min hi din it-trejqa.

L-ilment principali tal-atturi hu li saret ix-xatba tal-hadid, li b'rizultat taghha ma kienx iktar possibbli ghalihom li jghaddu minn Dahla ta' Sant'Eliju sabiex jidhlu fir-raba' taghhom bir-rigel jew b'kull mezz iehor.

Mill-provi li tressqu l-qorti hi morlament konvinta li x-xatba saret fis-sena 2007, meta tqies:-

a. Fir-ritratt mehud mill-ajru tal-2008 (fol. 121) diga' qeghda tidher.

b. Ix-xiehda ta' Greta Spiteri, mart Carmelo Spiteri (fol. 109). Tul id-deposizzjoni kollha x-xhud kienet konsistenti u dehret li kienet taf x'qeghda tghid. Fl-ebda hin ma wriet xi sens ta' ezitazzjoni jew dubju. Xhud kredibbli li ma ntweriex li ghandha xi interess personali fl-ezitu ta' din il-kawza. Spjegat li zzewwget lil Carmelo Spiteri f'April 2004 u marret tghix fid-dar, li l-konvenut xtara minghand

zewgha f'Settembru 2006, u *"Bqajt nghix f'din id-dar flimkien ma' zewgi sa Jannar elfejn u sebgha (2007)."*. Spjegat ukoll li l-ahhar darba li marret fil-post kien f'Marzu 2008 meta flimkien ma' zewgha marru jaraw lill-konvenut. Spjegat ukoll li meta kienu ghadhom ighixu fid-dar kienu marru xi haddiema u ghamlu xatba tal-hadid; ***"Meta saret il-gate qattajna xi gimghatejn ohra nghixu fid-dar, imbaghad hrigna u morna nghixu Malta."***. Joseph Azzopardi hu l-persuna li wahhal ix-xatba u kkonferma li x-xoghol sar f'Jannar 2007 (fol. 103). Michael Mercieca gie nkarigat mill-konvenut sabiex jaghmel xoghol fid-dar u kkonferma li f'Marzu 2007 beda jahdem hemm u *".... kien hemm kancell b'katnazz fuq il-post."* (fol. 80). Rilevanti wkoll li Greta Spiteri qalet li minn April 2004 sa Jannar 2007 qatt ma nzertat lil hadd ighaddi minn hdejn id-dar li eventwalment il-konvenut xtara minghand zewgha. F'dan il-kuntest il-qorti ma temminx il-verzjoni li taw l-atturi li regolarment kienu jghaddu minn hemmhekk. Dan m'huwiex verosimili gialadarba Greta Spiteri qatt ma rat lil hadd ighaddi minn hemmhekk u kkonfermat li kienet tkun id-dar. Il-fatt li l-atturi jghidu li kien f'Mejju 2009 li saru jafu bix-xatba, hi l-ahjar prova li m'huwiex veru li kienu jghaddu minn hemm gialadarba rrizulta li kienet ilha li twahhlet sa minn Jannar 2007. L-atturi ghamlu hilithom biex jipprovaw ipingu stampa li f'dan il-kaz jezistu l-elementi kollha tal-azzjoni possessorja. Pero fil-fehma tal-qorti ma rnexxilhomx. Hekk per ezempju l-attur Pawlu Ciantar xehed li qabel tpoggiet ix-xatba li tidher fir-ritratt B5 a fol. 41 kien hemm xatba izghar u li l-konvenut kien tah cavetta. Il-qorti ma temmnux u din il-verzjoni m'hijiex korraborata minn provi ohra. Il-qorti tistqarr li waqt id-deposizzjoni Pawlu Ciantar ma kien xejn konvincenti u l-attitudni tieghu kienet ta' persuna qeghda tghid dak li jaqblilha. Ghalkemm il-qorti ma teskludix li qabel saret ix-xatba seta' kien hemm xi hadd mill-atturi li okkazjonalment kien ighaddi minn din it-trejqa, pero m'huwiex verosimili li jghaddu regolarment minn hemm meta tqies li r-raba' taghhom ghandhom faccata fuq Triq Brighen u Pawlu Ciantar stess qal li bejn ir-raba' taghhom u l-proprjeta tal-konvenut hemm dizlivell ta' xi sular gholi. Dan apparti li l-atturi pprezentaw biss ritratt wiehed ta' dak li rriferew ghalih bhala bieb li kien hemm fil-hajt divizorju (ara ritratt

B4 a fol. 41). Filwaqt li ma rrizultax f'liema parti tal-hajt divizorju kienet, din zgur li m'hijiex fetha li minnha jistghu jghaddu l-ingenji kif qal Pawlu Ciantar. Fir-rigward tal-hajt divizorju dak li zgur irrizulta hu li l-konvenut irranga partijiet mil-hitan li kienu mgarrfin. F'dan ir-rigward ma ghamel xejn hazin. Biex tkompli thabbel il-kobba Joseph Xuereb xehed li l-atturi jafhom ighaddu mid-Dahla ta' Sant'Eliju u *"... imbaghad jghaddu minn fuqi biex imbaghad jidhlu fir-raba' taghhom."* (fol. 61). Jekk kif qalu kellhom tlett bibien, x'kienet ir-raguni li jghaddu minn fuq ir-raba' ta' Joseph Xuereb ? Ma nghatat l-ebda twegiba ghal din id-domanda.

Ghalkemm l-atturi ghamlu riferenza ghax-xhieda ta' Mariano Grima u qalu li dan hu l-izjed xhud importanti, il-qorti ma taqbilx mehud in konsiderazzjoni li:-

a. Ix-xhud ma ghandux taghrif min huma l-persuni li jaghmlu uzu minn Dahla ta' Sant'Eliju.
b. Il-fatt li x-xhud qal li l-konvenut kien tah kopja tac-cavetta tal-katnazz li twahhal max-xatba sabiex jaghtiha lil Joseph Xuereb, ma jfissirx li l-atturi ghandhom xi dritt li jghaddu minn hemm jew li l-konvenut kien qieghed jirrikonoxxi li ghandhom xi dritt. F'kull kaz il-konvenut cahad li qatt ta cavetta lil Mariano Grima, ghalkemm fil-fehma tal-qorti dan il-fatt m'huwiex rilevanti ghall-ezitu tal-kawza.

Il-qorti hi tal-fehma li gialadarba rrizulta li l-atturi m'ghamlux l-azzjoni fi zmien sena mill-allegata molestja ta' pussess *"... li huma ghandhom fuq l-istess triq u cioe' d-dritt ta' transitu, u dritt ta' passagg bir-rigel u b'kull mezz iehor."* (paragrafu 4 tar-rikors guramentat), hi liema hi l-verzjoni vera, l-*actio manutenionis* ma' tistax qatt tirnexxi. Is-sena hi terminu ta' dekadenza u m'hemmx dubju li kienet diga' ghaddiet qabel saret il-kawza.

Ghal dawn il-motivi l-qorti qeghda taqta' u tiddeciedi l-kawza billi ghar-raguni hawn fuq moghtija qeghda tichad it-talbiet tal-atturi. Spejjez a karigu tal-atturi.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------